

**RRZ podporuje ústavné
ukotvenie princípov
dôchodkového systému**

www.rozpoctovarada.sk

Dôchodky – dnešné nastavenie vs. najvyspelejšie krajiny sveta

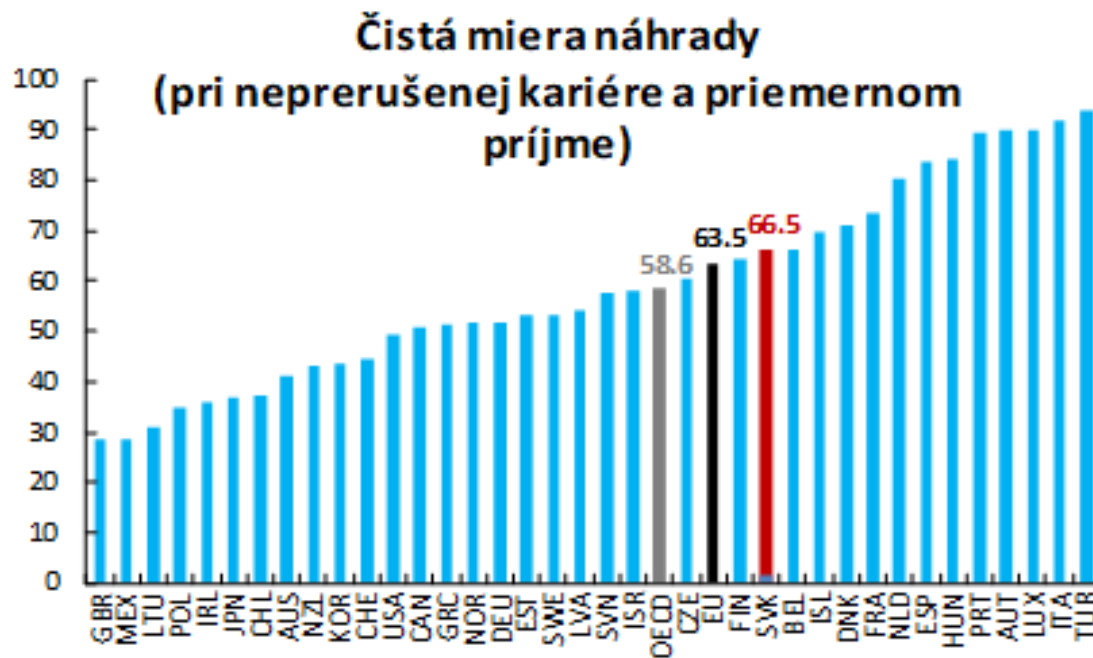
Máme dôchodky nízke alebo štedré vs. najvyspelejší svet?

- Porovnajme si relatívnu veľkosť dôchodkov (voči platom) a dĺžku ich poberania

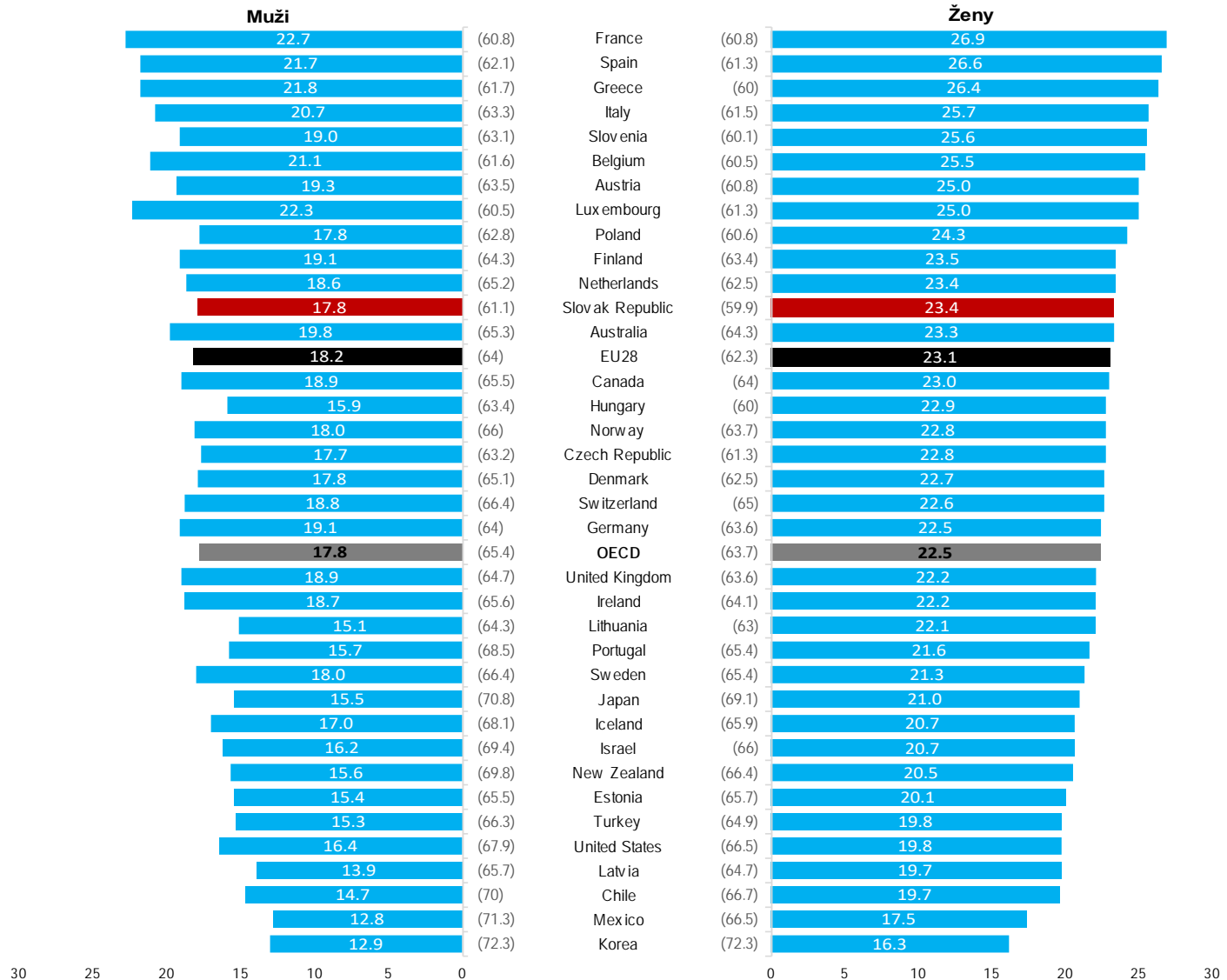
Porovnajme si priestor dodatočného financovania tradičným kanálom (odvody z pracovnej sily), nakoľko dlhodobá udržateľnosť (tj, dodatočné deficitné financovanie dôchodkov) už dnes v pásme vysokého rizika

Prognózovaná výška dôchodkov mierne nadpriemerná podľa OECD

- Čistá miera náhrady (ČMN) - podiel priznaného dôchodku na poslednej čistej mzde (u nás sú dôchodky nezdaňované, vo väčšine krajín sveta sú naopak zdaňované)
- Slovensko o cca 42 rokov mierne nad úrovňou priemeru krajín EÚ pre človeka s priemernou mzdou a neprerušenou kariérou
- Voči OECD priemeru, **SK dôchodky sú o 13,5% „vyššie“ ako SK platy**

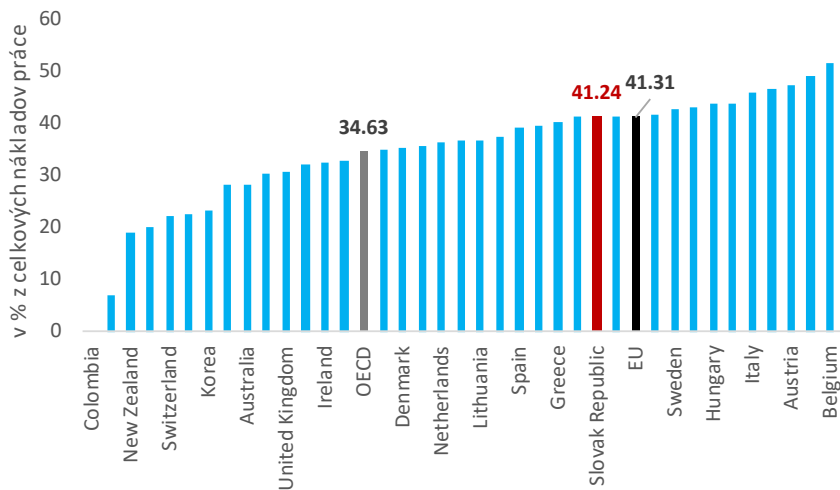

Aktuálne obdobie poberania dôchodku je nadpriemerné

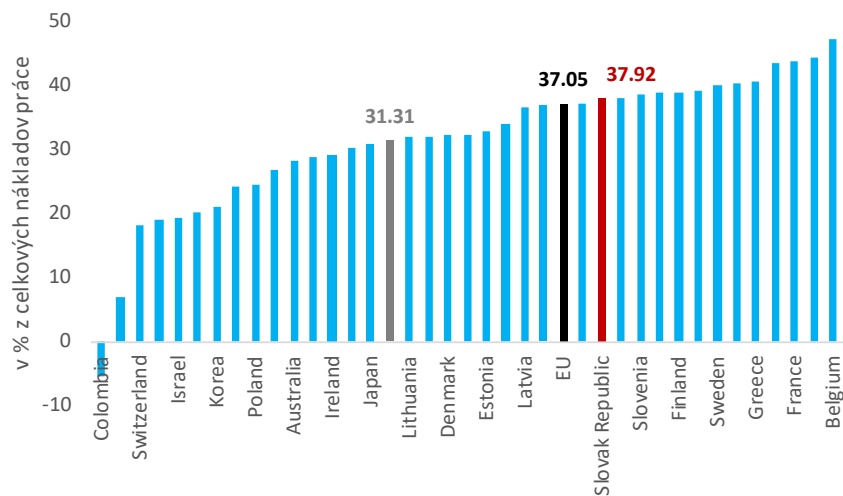

Priestor pre zvýšenie daňovo- odvodového zaťaženia nízky

Daňovo-odvodové zaťaženie,
jednotlivec s priemerným príjmom

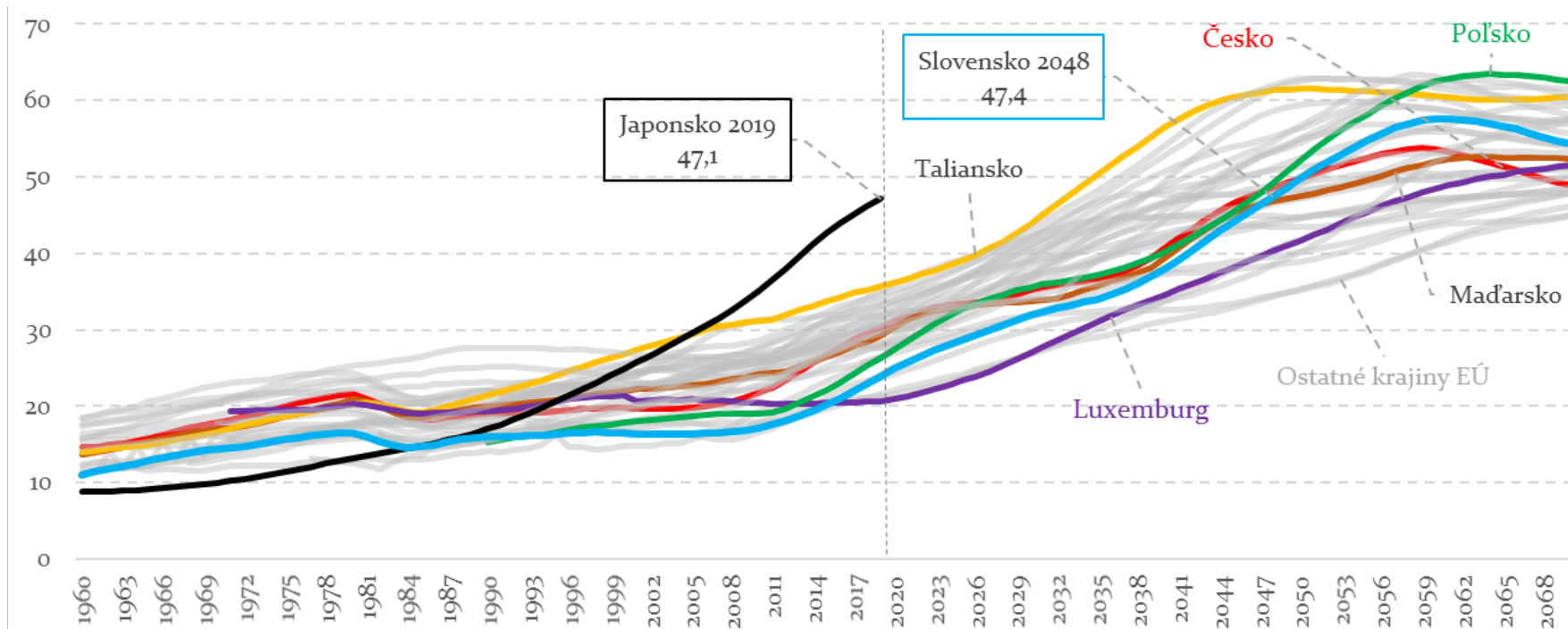
Daňovo-odvodové zaťaženie,
rodina s dvomi deťmi a priemerným príjmom

Ústavný zákon - cieľ

- Ukotviť **základné princípy** a **mantinely** fungovania dôchodkového systému reagujúce najmä na negatívne skúsenosti s častými, protichodnými a nesystémovými zmenami v minulosti, využiť pritom najlepšiu medzinárodnú prax.
- **Ochrániť schopnosť štátu vyplácať sľúbené dôchodky v budúcnosti**

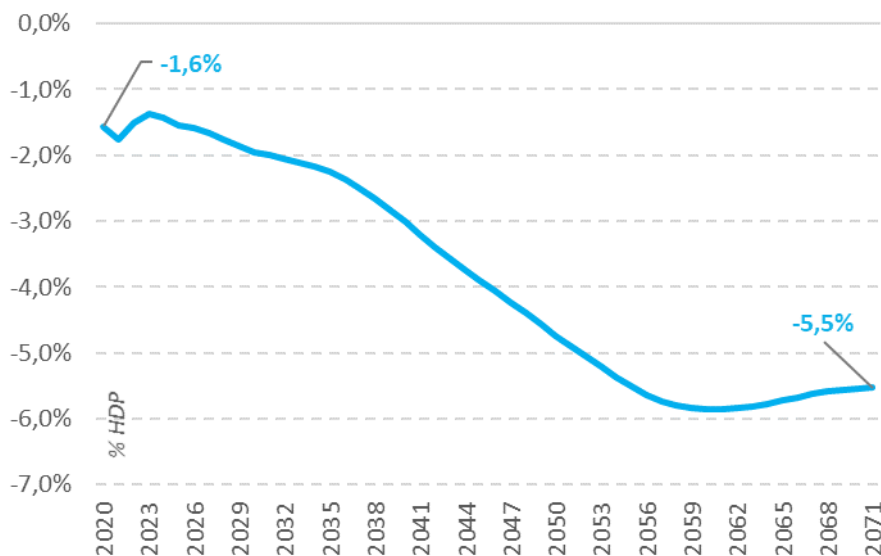
- **Neudržateľný prvý pilier (pomer 65+/15-64):**
 - **Demografia:** veková štruktúra populácie bude do 30 rokov rovnaká ako japonská dnes.
 - **Výrazný tlak na verejné financie** najmä cez dôchodkový systém, ale aj zdravotnú starostlivosť a dlhodobú starostlivosť.

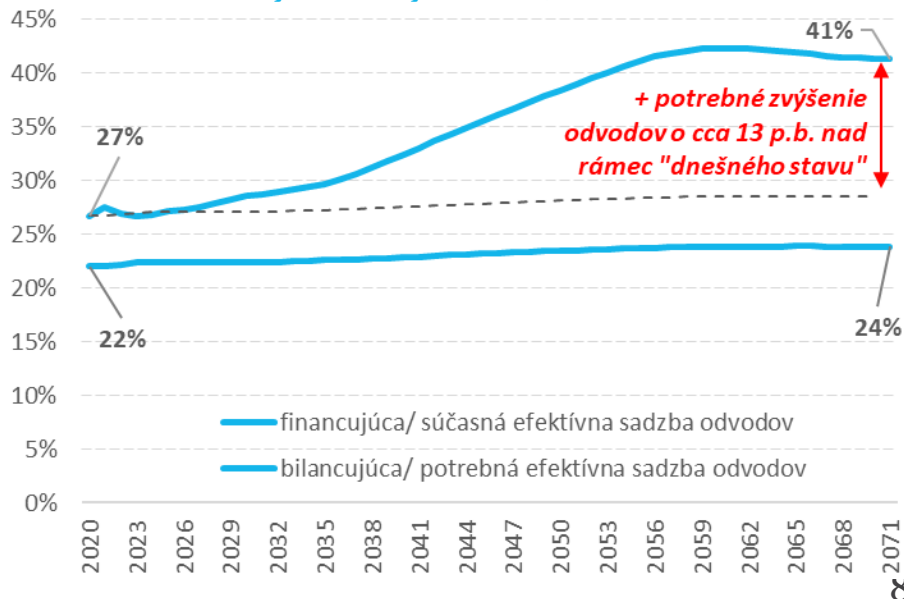
- **Neudržateľný prvý pilier:**

- Súčasná nastavenie dôchodkového systému bude výrazne prehlbovať deficit a zhoršuje udržateľnosť verejných financií,
- Otázka, z čoho financovať takto nastavené budúce dôchodky. Potrebné zvýšenie sadzieb odvodov o približne 13 percentuálnych bodov pre zachovanie „dnešného deficitu“.

Saldo priebežného dôchodkového systému (% HDP)

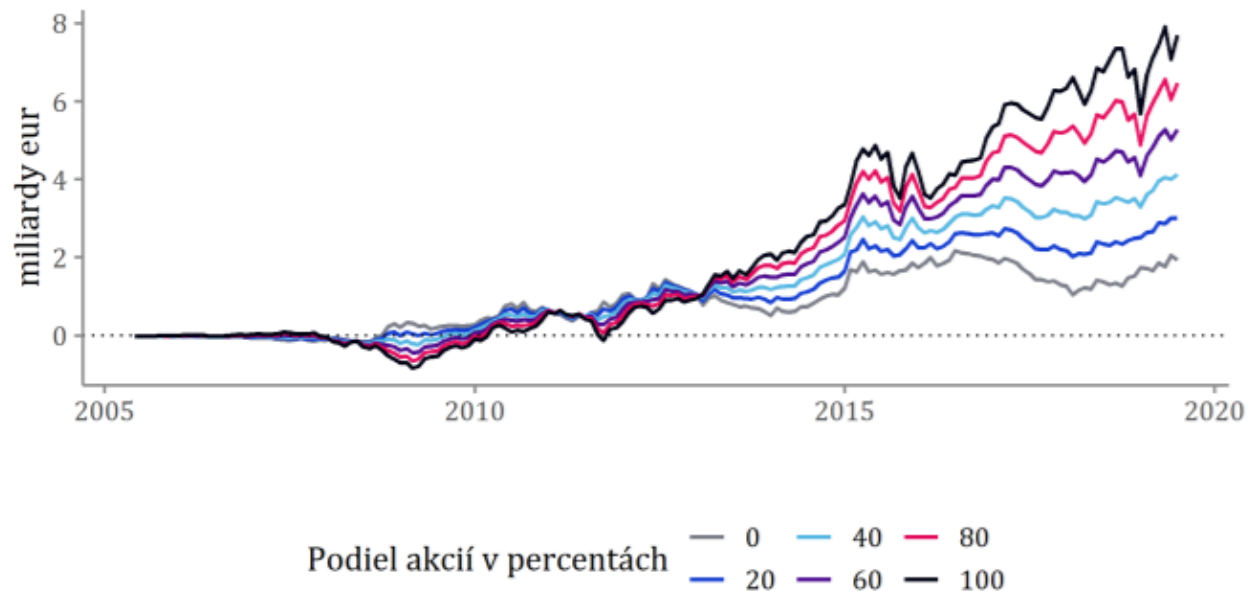
Efektívne sadzby odvodov v priebežnom dôchodkovom systéme (% HDP)

- **Nefunkčný druhý pilier: politické zásahy**
 - **2008: Automatický vstup pri prvom vstupe na trh práce s dobrovoľným výstupom (opt-out) nahradený dobrovoľným vstupom (opt-in).** V roku 2012 znovu zavedený opt-out, ale od januára 2013 znovu opt-in.
 - **2009: Zavedenie garancií nominálnej hodnoty na 6 mesačnom horizonte** – premena II. piliera na krátkodobý bankový vklad. Negarantované fondy znovu zavedené od 2012.
 - **2012: Znížená výška odvodu z 9 na 4 percentá VZ.** Od 2017 postupne zvyšovaná, v 2024 má dosiahnuť 6 percent.
 - **2013: Presun sporiteľov do dlhopisových garantovaných fondov** pokiaľ sporiteľ aktívne nevyjadril súhlas s ponechaním v negarantovaných fondoch.
 - **Štyrikrát umožnený vstup/výstup pre všetkých poistencov (2008, 2008-2009, 2012-2013, 2015)**

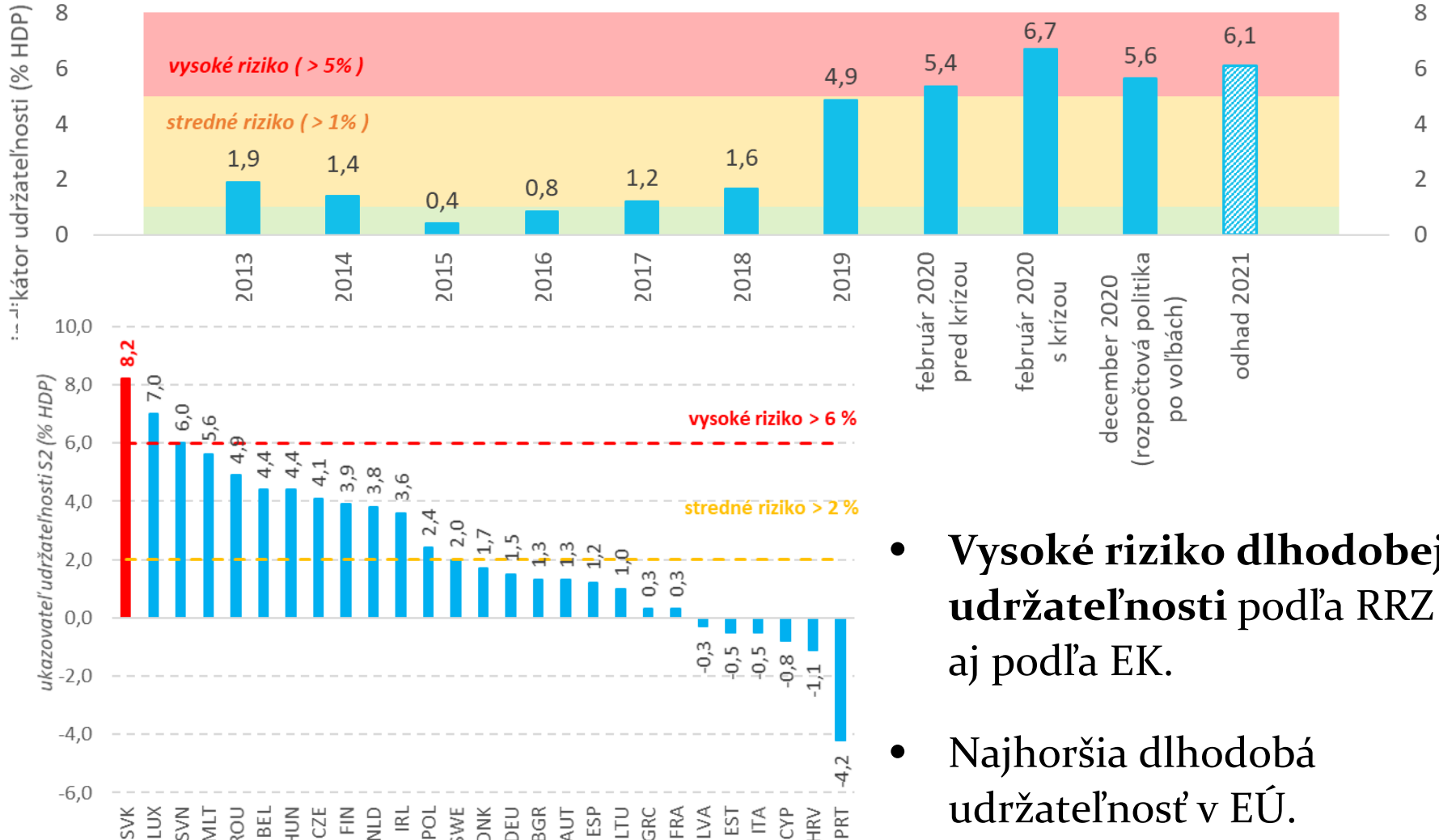
- **Nefunkčný druhý pilier:**

- Už dnes výrazne straty vo výške vygenerovaných úspor v dôsledku politických zásahov v kombinácii s nezáujmom ľudí.
- Výška dôchodkov zaostane za potenciálom ak nedôjde ku zmene
- Dodatočné riziko pre verejné financie z dotovania najnižších dôchodkov

Ódor L., Povala P., *Sporiteľ na prvom mieste 2019*

Potreba opravy dôchodkového systému naliehavejšia

- **Vysoké riziko dlhodobej udržateľnosti podľa RRZ aj podľa EK.**
- **Najhoršia dlhodobá udržateľnosť v EÚ.**

Ústavné princípy: spoločné pre oba piliere

- **Informačná povinnosť štátu (nie právo občana):** Soc.poist. aktívne každoročne informuje každého občana o jeho aktuálnych a predpokladaných budúcich dôchodkových právach zo všetkých pilierov.
- **Doložky vplyvov na rozpočet** povinne pre dlhodobý horizont vrátane vplyvu na udržateľnosť, a to aj pre doplňujúce a pozmeňujúce návrhy.
- **Nezávislé hodnotenie** dôchodkového systému
 - RRZ pravidelne publikuje **správu o stave dôchodkového systému** (Pension Report)
 - RRZ ako povinný pripomienkujúci subjekt pre penzijný systém (aj pri pozmeňovacích) s **možnosťou vystúpenia v parlamente pred hlasovaním**
- **Princíp univerzality:** zamedzenie vzniku nových špeciálnych dôchodkových systémov nad rámec už existujúcich.

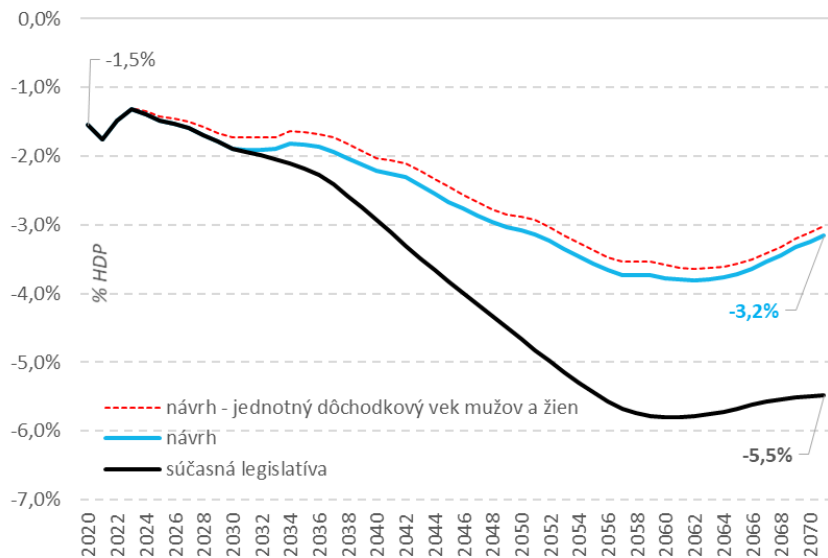
Dôchodkový vek naviazaný na strednú dĺžku života

- **Automatická, každoročná úprava dôchodkového veku**
- Jednotný pre mužov a ženy
- **Zohľadňuje sa vývoj strednej dĺžky života**
 - Možný systematický pomalší rast dodatočných rokov v zdraví (súčasný údaje hovoria že približne 80%)
 - **Potreba definovať minimum na úrovni 70-80%**

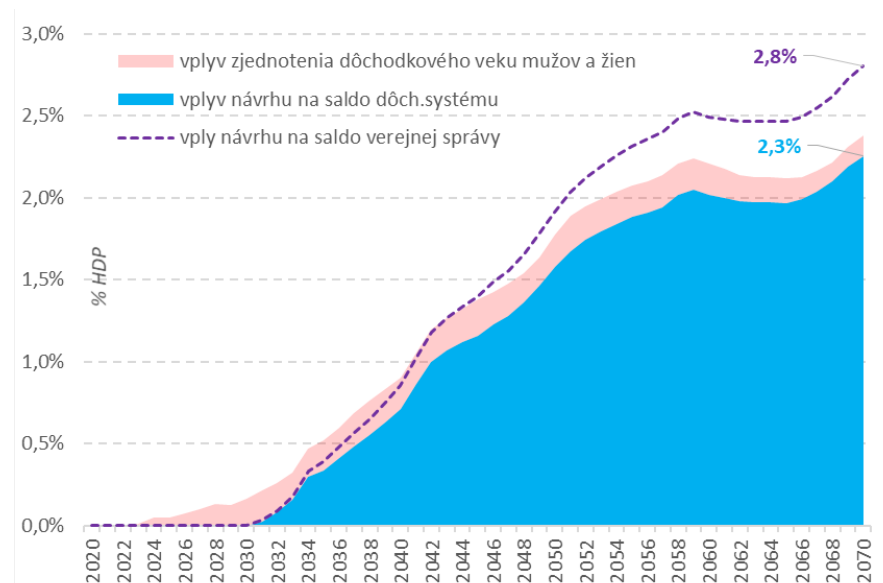
Dôchodkový vek naviazaný na strednú dĺžku života

- Nevyhnutné z pohľadu dlhodobej udržateľnosti verejných financií – najvýznamnejšie opatrenie

Saldo priebežného dôchodkového systému (% HDP)
- naviazania DV na 100% vývoja strednej dĺžky
života v starobe

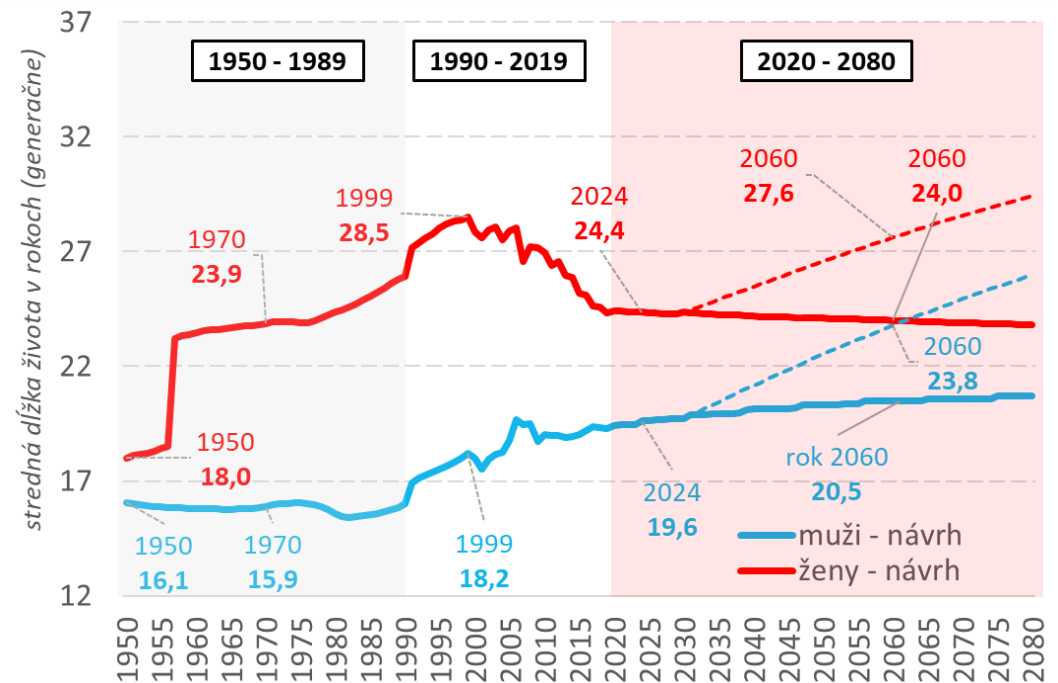
Vplyv naviazania DV na 100% vývoja strednej dĺžky
života v starobe (% HDP)

Dôchodkový vek naviazaný na strednú dĺžku života

- V súlade s medzigeneračnou spravodlivosťou, keďže stabilizuje priemernú dobu poberania dôchodku

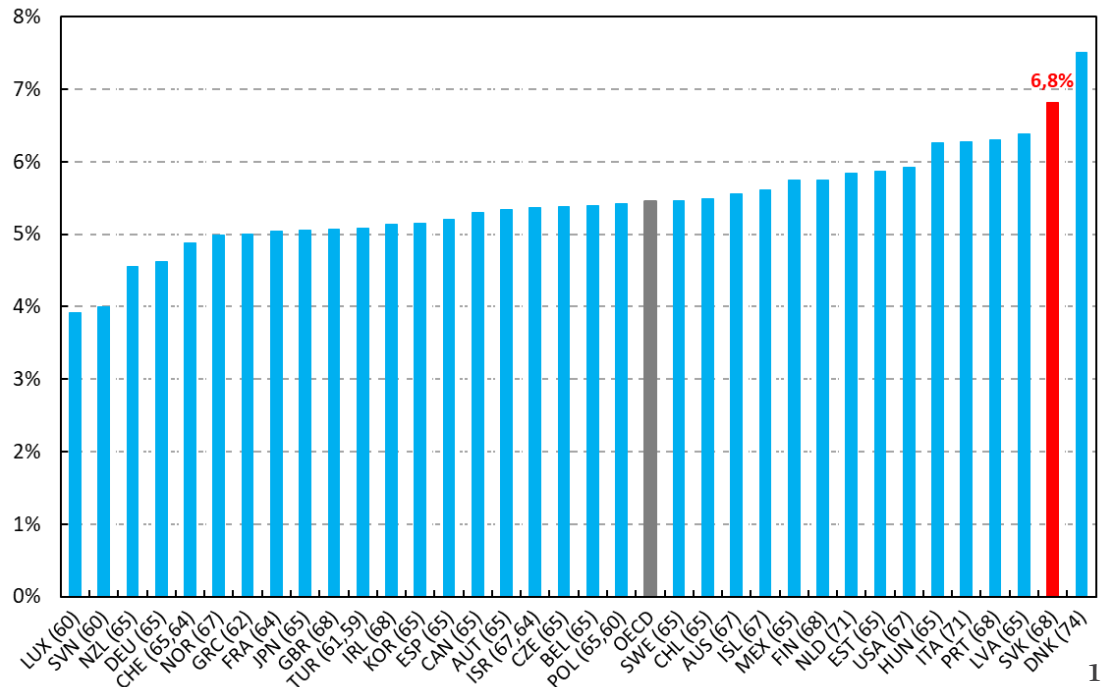
Stredná dĺžka poberania dôchodku (počet rokov, generácie)

- Týka sa najmä **predčasných dôchodkov** – ak sa človek rozhodne odísť do dôchodku pre dovŕšením dôchodkového veku, musí byť jeho mesačná výška dôchodku **spravodlivo krátená**.

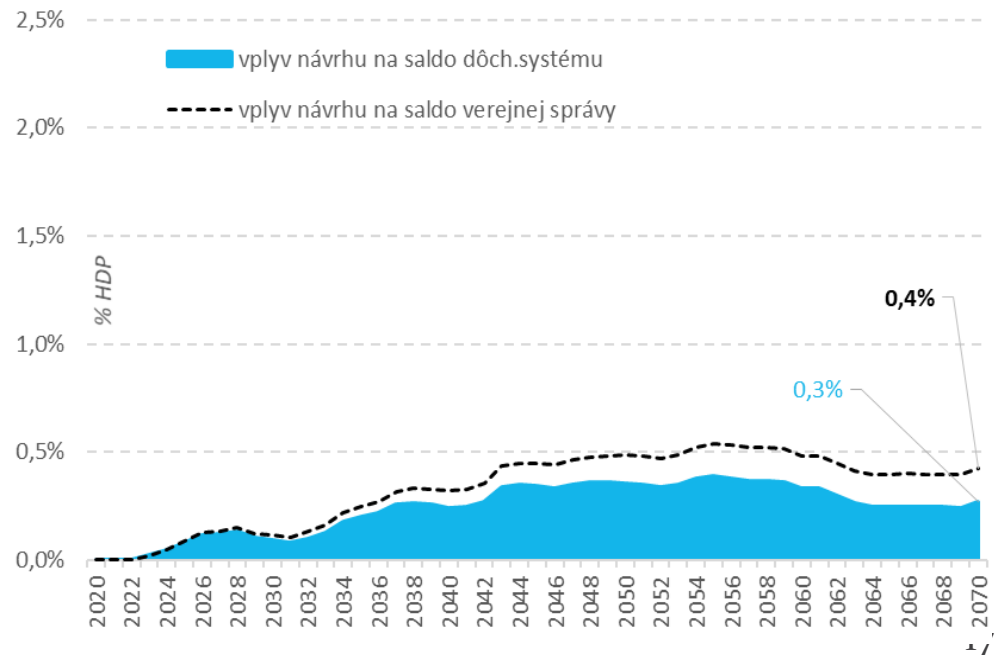
Aktuárne neutrálne krátenie / zvyšovanie dôchodkov pred/ po dovŕšení dôchodkového veku

- Dnešné krátenie 0,5% za každých začatých 30 dní (efektívne 6,1% ročne) je podľa OECD blízko aktuárnej neutrality.** Aktuárnu neutralitu (krátenie) by mala kvantifikovať nezávislá inštitúcia.

- **Potrebné ukotviť ústavne lebo uvoľňovaním podmienok nároku na predčasný dôchodok sa oslabuje naviazanie dôchodkového veku na strednú dĺžku života.**
- **Potrebné zakotviť aj minimálnu výšku predčasného dôchodku tak, aby človek rýchlo nespadol do minimálneho dôchodku alebo na dávku v hmotnej núdzi ak odíde predčasne.**

Negatívny vplyv výrazného uvoľnenia podmienok predčasného dôchodku (40 rokov, fixne, % HDP)

Ústavné princípy: prvý pilier (2)

- **Zadefinovanie existencie automatických korekčných mechanizmov** ak dlhodobá je udržateľnosť verejných financií ohrozená dôchodkovým systémom:
 - problém: neexistuje definícia dlhodobej udržateľnosti dôchodkového systému
 - ex-ante reakcia na problémy, nie keď sa finančné riziká materializujú
 - 2 hlavné možnosti: **znižovanie miery náhrady novopriznaných dôchodkov (ADH)**, **nevalorizovanie dôchodkov**
 - Napr. ADH znižovanie na priemer OECD čistej miery náhrady
- **Zásluhovosť**: garancia toho, že v určitej miere je vždy prítomná zásluhovosť (lineárny vzťah medzi výškou príjmu a výškou dôchodku), aby odvod \neq daň

Ústavné princípy: druhý pilier

- Definovať jeho **existenciu** aj **formu** ako príspevkovo definovaný systém: cieľom je predísť snahám o jeho zaradenie do okruhu verejných financií (napr. štátna DSS a výpočet dôchodku na základe vzorca).
- **Minimálna sadzba** napr. na úrovni dnešnej výšky (1/4 z 22,75%)
- **Povinný vstup pre nových** (ak sa reformuje výnosovosť)
- Obmedzenie priestoru pre jeho oslabovanie inými kanálmi:
 - **Spravodlivé krátenie:** nároky z prvého piliera pre sporiteľa alikôtné zodpovedajú dobe účasti a výške sadzby (starobné + rezervný fond solidarity) aby nedochádzalo ku znevýhodňovaniu ľudí v zmiešanom systéme.
 - **Rovnaký vymeriavací základ:** príspevky do druhého piliera sa počítajú z rovnakých príjmov ako do prvého vrátane rovnakých maximálnych VZ.
 - **Implicitný zákaz otvárania II. piliera** napríklad cez obmedzenie možnosti výstupu iba dva roky po vstupe (ak bude povinný).

Ústavné princípy: druhý pilier

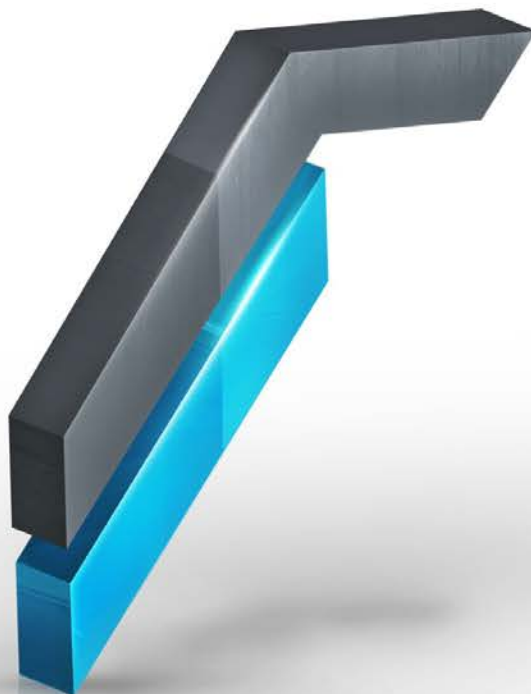
- **Sporiaca fáza**
 - Zadefinovať **princípy investičnej politiky** vrátane benchmarkov pre poplatky. Dva spôsoby realizácie:
 1. Nezávislá **investičná rada** pozostávajúca z expertov na investovanie a makroekonómiu (priestor pre pravidelné revidovanie investičnej politiky).
 2. Len podrobné definovanie **priamo v zákone** o starobnom dôchodkovom sporení.
 - Pri vstupe do II. piliera automaticky nastavená **optimálna alokácia portfólia** podľa veku sporiteľa s cieľom maximalizovať dlhodobý výnos (vrátane life-cyclingu)
 - **Zmeniť alokáciu portfólia súčasných sporiteľov**, tak aby sa dosiahla **optimálna alokácia portfólia**.
- **Výplatná fáza**
 - Výplata formou doživotného dôchodku preferovaná – zabezpečenie voči riziku dlhovekosti, jednorazový výber povoliť len pre dostatočne vysoké dôchodky

Pripomienky k návrhu SaS

- Veľká časť návrhu ústavného zákona v súlade s odporúčaniami (najmä 1. pilier)

Pripomienky k návrhu SaS

- Absencia princípov, ktoré by mali opraviť výnosnosť druhého piliera pre budúcich aj existujúcich sporiteľov v druhom pilieri (bez opravenia výnosnosti značne nižšia atraktivita 2.piliera),
- Nie je jasná sila prepojenia dôchodkového veku na strednú dĺžku života, ak nie je 100%, treba uviesť minimum
- Chýbajúci jednotný dôchodkový vek mužov a žien,
- Chýbajúci zákaz obmedzovania súbehu práce a dôchodku (za predpokladu aktuárnej neutrality a dostatočnej výšky predčasného dôchodku)
- Informovanosť definovaná ako právo občana na pravidelné informácie , namiesto povinnosť štátu každoročne zasielať informácie (oranžová obálka),
- Chýba povinnosť pri predkladaní návrhov zákonov (vrátane pozmeňujúcich a doplňujúcich návrhov) vyčíslieť vplyv na dlhodobom horizonte, na dlhodobú udržateľnosť verejných financií.
- Zopár menších technických pripomienok

Kancelária Rady pre
rozpočtovú zodpovednosť

Imricha Karvaša 1
Bratislava 1
813 25
Slovakia

Ďakujeme za pozornosť!